

הפשרה הפוליטית: חיסול תקציב המדינה

משמעות לוח הזמנים הנגזר מהפשרה הפוליטית: מדינת ישראל תתנהל עוד שנה ו-4 חודשים בלי תקציב מאושר, עד סוף 2021. אבל את נתניהו לא מעניינת ההידרדרות הכלכלית, והתוספת התקציבית תממן רק אינטרסים פוליטיים

[צבי זרחיה](#) 25.08.20 06:53 **כלכליסט**

הפשרה בין הליכוד לכחול לבן לדחיית אישור תקציב 2020 עד ל-23 בדצמבר, [שאישרה](#) [אמש הכנסת](#), אמנם מנעה בחירות מיידיות ב-17 בנובמבר, אבל היא הרסנית למשק, למשרדי הממשלה, ולאזרחי מדינת ישראל.

לפי לוח הזמנים הנגזר מהפשרה: מדינת ישראל תתנהל למשך של עוד שנה ו-4 חודשים בלי תקציב. לא רק שנת 2020 תתנהל בלא תקציב מאושר אלא גם שנת 2021. המשמעות קשה: שנתיים רצופות שבהן המדינה תפעל בלא תקציב מדינה, בתקופה שבה המשק בהידרדרות כלכלית, במשבר תעסוקתי, ובריאותי עקב המשבר שנגרם כתוצאה מהקורונה. במצב שכזה, במקום שהמדינה תוביל את המשק ליציאה מהמשבר ולעבר צמיחה כלכלית – היא נגררת, ותידרש לאשר תוכניות סיוע כטלאי על טלאי.

שלשום בלילה, במסגרת החוק לדחיית אישור תקציב 2020, סיכמה ועדת הכספים עם שר האוצר ישראל כץ על תוספת של 11 מיליארד שקל לתקציב, בנוסף על ההצמדה למדד המחירים לצרכן.

התקציב המעודכן לשנת 2020 יעמוד על 411 מיליארד שקל. הגדלת מסגרת התקציב תאפשר גם הקצאת 400 מיליון שקל לשיבות, 300 מיליון שקל לחינוך הממלכתי דתי, המוסדות הציונות הדתית והגרעינים התורניים, הגדלה של 3.3 מיליארד שקל בתקציב הביטחון, הגדלת התמיכה בתוכניות לנוער מנותק כמו: קרב והילה, ועוד. התוכנית המלאה לשימושי התקציב תוצג בפני ועדת הכספים עד ל-13 בספטמבר 2020.

החוק הזה בעצם העניק לראש הממשלה בנימין נתניהו וליו"ר כחול לבן בני גנץ תקופה של 4 חודשים במשרותיהם, בטרם פיזורה של הכנסת. בשל תסבוכת חוקתית לא נקבע בחקיקה מתי הממשלה תניח על שולחן הכנסת את הצעת התקציב ל-2020 ואת תקציב 2021. מבחינה עקרונית הממשלה יכולה להניח על שולחן הכנסת את תקציב 2020 גם ב-22 בדצמבר 2020.

בוועדת הכספים הוצע שלשום בלילה, לחייב את המדינה להניח על שולחן הכנסת את תקציב 2020 בסוף אוקטובר 2020. אבל אז התברר שהחוק הקיים מחייב את הממשלה להגיש לכנסת את תקציב 2021 ב-31 באוקטובר 2020. מאחר שעד למועד זה לא תגיש הממשלה לכנסת את תקציב 2020, הוחלט בוועדת הכספים לחוקק בהמשך חוק אחר

שיידחה את מועדי הגשתו לכנסת של תקציב 2021. כך, ייתכן שהכנסת תחליט בהמשך, שהממשלה תניח על שולחנה את תקציב 2021 רק בינואר 2021.

תמריץ שלילי לממשלה להגיש תקציב

במערכת הפוליטית גוברות ההערכות שהממשלה הנוכחית בכלל לא תגיש לכנסת את תקציב 2020 וגם לא את תקציב 2021. התוצאה היא שאם הכנסת לא תאשר את תקציב 2020 עד ל-23 בדצמבר, אזי היא תתפזר באותו היום.

במקרה כזה, החל מ-1 בינואר 2021, תפעל המדינה לפי תקציב חודשי (המשכי) של שנת 2020, ומי שינהל את המדינה הוא החשב הכללי החדש שאותו ימנה שר האוצר כץ. החשכ"ל הנוכחי, רוני חזקיהו, הודיע על פרישתו בסוף אוקטובר 2020.

יתרה מכך: בדיון הלילי בוועדת הכספים הוחלט לא רק להעלות את מסגרת תקציב 2020 ב-11 מיליארד שקל, אלא גם שהמדינה תפעל החל מ-1 בינואר 2021 בהיעדרו של תקציב מאושר לפי תקציב חודשי הכולל תוספת של גידול טבעי ועליית המדד ב-2020. יוצא איפוא שתקציבי החרדים, הגרעינים התורניים, תנועות הנוער, ותוכניות לנוער בסיכון כמו הילה וקרב יקבלו עדכון בתקציב החודשי.

בדרך זו הקדימו חברי הכנסת תרופה למכה, כלומר פיתרון ללחץ הציבורי שיופעל עליהם, כפי שהופעל באחרונה, לסייע למצוקתם התקציבית של גופים אלה. בפועל, הכללת הסעיף הזה המגדיל את התקציב החודשי בהיעדרו של תקציב מאושר מהווה תמריץ שלילי לממשלה להגיש לכנסת את תקציב 2021 כי ממילא התקציבים הללו יוגדלו לפי הנוסחה החדשה.

"ניסיון לנטרל את אגף התקציבים"

זאת ועוד: במהלך הדיון הלילי שלשום בוועדת הכספים הציע יו"ר הקואליציה ח"כ מיקי זוהר (ליכוד) להכניס סעיף חוק שלפיו שר האוצר יתייעץ עם החשכ"ל לגבי הקצאת התקציב. ההצעה זכתה להתנגדות חריפה בוועדת הכספים ולבסוף לא הועלתה להצבעה. הסיבה: מתן אפשרות לשר האוצר כך להיות מעורב בהחלטות מקצועיות של החשכ"ל ואגף התקציבים באוצר בחלוקת הכסף.

חבר ועדת הכספים ח"כ מיקי לוי (יש עתיד) נלחם נגד ההצעה הזו: "ההסתייגות נועדה לנטרל את ראש אגף התקציבים ואת אגף התקציבים מהליך ניהול תקציב המדינה ואופן

הקצאת התקציב. מדובר בעוד ניסיון מדאיג, שהצלחתי להכשיל הלילה עם חברים נוספים, שמטרתו לנטרל את שומרי הסף ולהטיל דופי בעובדי מדינה בכירים ומקצועיים כחלק ממסע הרדיפה של נתניהו ואנשיו במסע ההישרדות הפוליטי שלו. אמשיך להיאבק על מנת לשמור על שומרי הסף ולמנוע פגיעה בעבודת משרד האוצר ואנשיו".

שר האוצר כץ, לא אהב בלשון המעטה את ההתנגדויות של הדרג המקצועי ובהם ראש אגף התקציבים שאול מרידור ואמר כי "מוזר בעיני שאנשים שעובדים במשרד האוצר מייצגים אג'נדות אחרות ואני אטפל בזה בדרכים המקובלות".

קודם לכן, מרידור אמר בדיון "כל עוד הריבון לא נתן לממשלה את ההיתר - מותר לנו להוציא רק את מה שאושר ורק את מה שדחוף. המהות של החוק היא זו ואת זה צריך להבין. הדבר הנכון זה להרחיב במידה המינימלית האפשרית. התיקון שמוצע פה צריך לעבור במשורה. מה שצריך להיות זה להגיש תקציב מדינה - אין איך לברוח מהדבר הזה. גם החשב הכללי אמר את זה - יש ועדת חריגים - מוציאים רק את מה שחייבים להוציא. יש לנהוג במשנה זהירות. צריך לאשר תקציב. שמעתי שרוצים לקחת מסעיף העודפים תקציב, לא ברור בכלל שזה אפשרי, יש שימוש לכסף הזה וקיימת מגבלה".

המנצחים והמפסידים בפשרת תקציב המדינה

מנצחים



אריה דרעי

הישג לחרדים: עם דחיית פיזור הכנסת גדל תקציב הישיבות ב־400 מיליון שקל



משה גפני

בממשלת החירום לחרדים כוח רב, והם רק יתחזקו כשנתניהו זקוק להם בבחירות 2021



בני גנץ

נחסכה ממנו הגעה לבחירות בנובמבר עם 9-11 מנדטים בלבד, לפחות לפי הסקרים



בנימין נתניהו

יוכל לכהן בתפקידו בלא תקציב מאושר לפחות עוד עשרה חודשים

מפסידים



אביגדור ליברמן

לפי סקרי ישראל ביתנו, גברה התמיכה במפלגה ל־9 מנדטים בהם מאוכזבי נתניהו וגנץ



יאיר לפיד

כמו בנט, גם לפיד זינק בסקרים וביסס את כוחו כיו"ר אופוזיציה משחיקת מעמד גנץ



נפתלי בנט

נוסק בסקרים ל־20 מנדטים ודחיית הבחירות עלולה לפגוע בכוחו האלקטורלי

גם היועץ המשפטי של האוצר אסי מסינג התריע בוועדה כי "לחוק הזו ישנן בעיות חוקתיות. הכוונה לקחת תקציב 2019 ולאשר אותו כעת בוועדה זה נוגד את חוק היסוד. לצד זה באותה שנת כספים, 2019, הועברו תקציבים וכספים קואליציוניים. ההנחיות מחייבות לחשוף את כל אותם הסכמים שנוגעים לאופן בו מוצגים הסכמים קואליציוניים, איפה הם מוצגים ותנאי

למה הם מוצגים - מאחר וב-2019 יש כסף פוליטי וקואליציוני, יש להניח את כל ההסכמים בהתאם להנחיות היועמ"ש לממשלה."

התנגדותם של מרידור ומסינג לא השפיעה על חברי הכנסת. החשכ"ל ינהל את התקציב ההמשכי לפחות עד סוף 2021.

בהנחה שהכנסת תתפזר בסוף דצמבר, הבחירות ייערכו בסוף מרץ 2021. הממשלה החדשה תוקם רק בסוף יוני 2021. היא תגבש ותאשר תקציב עד סוף ספטמבר ותגישו לכנסת בנובמבר 2021. הכנסת תדרש לאשר את התקציב עד סוף 2021 אבל, לפי מה שקרה שלשום בוועדת הכספים, ייתכן שהיא תחוקק חוק שלפיו שנת 2021 תתנהל לפי תקציב חודשי בלבד, ואת תקציב 2022 יאשרו רק בתחילת 2022. מדובר איפוא לא רק בשנתיים שבהם משרדי הממשלה יהיו משותקים אלא לא יהיה כמעט פיקוח פרלמנטרי על התקציב ועל הרשות המבצעת.

בלי תקציב אין מענקים לרשות החדשנות

דווקא 2020 מסתמנת כאחת השנים המוצלחות עבור רשות החדשנות, שזכתה לתוספת תקציב בחסות הקורונה. לעומת זאת, בהיעדר תקציב מדינה 2021 עשויה להיות אחת הקשות ביותר. תקציב הרשות עומד על כ-1.6 מיליארד שקל וללא תקציב מדינה, הרשות תוכל להוציא לפועל רק תוכניות המשך – ולא תוכל ליזום תוכניות חדשות בהתאם לשינויים החדים שנגרמו בשל הקורונה.

האינטרנט יישאר איטי

לאחר עיכוב של שנים, משרד התקשורת ובזק פתרו את המחלוקות ביניהם סביב פריסת סיבים אופטיים. באחרונה החליטו שרי האוצר והתקשורת לקדם מתווה שייתן לבזק ודאות שתאפשר לה להניע מחדש את הפרויקט, אולם אישורו הסופי דורש חקיקה. כעת, דחיית חוק ההסדרים מאיימת על ההתקדמות הזאת. כיום פרוסים סיבים רק ב-30% מהארץ, רובם של פרטנר ו-BC ושל סלקום.

העמותות ימשיכו לרעוב

עמותות הרווחה והחינוך מורעבות כבר שמונה חודשים. אם לא יועבר תקציב ל-2021, היא תהיה קשה יותר. זה יקרה גם בגלל משבר התרומות וגם בגלל שהמקדמות שיקבלו הארגונים בתקציב המשכי של 2021 ייקבעו על פי הביצוע המקוצץ של השנה. כלומר בודקים כמה אפשר להרעיד את הסוס ואם הוא ימשיך לחיות. עם זאת, עדכון התקציב שעליו הוחלט אתמול יקטין את הנזק.

הנדל"ן יישאר באוויר

אם יש דבר אחד שקבלנים ויזמים מבקשים שוב ושוב מהממשלה זו ודאות - והממשלה לא מספקת את הסחורה. שורה של רפורמות בתחום הנדל"ן חזרו למקפיא יחד עם תקציב המדינה, ובהן תוכנית משרד הבינוי לשיווק קרקעות מדינה שנועדה להחליף את מחיר למשתכן וכן סגירת מכרזים לבנייה למגורים בפרפריה - כולל אלה שכבר פורסמו - משום שהם מחייבים סבסוד מדינה.

כך יתגלגל אישור תקציב המדינה לוח זמנים משוער

אוקטובר 2020

הנחת תקציב 2020 ותקציב 2021 על שולחן הכנסת: לא נקבע מועד מדויק

הסיכוי: קלוש

23.12.2020

המועד האחרון לאישור תקציב 2020 בקריאה שנייה ושלישית בכנסת

הסיכוי: קלוש

1.1.2021

המדינה תפעל לפי תקציב חודשי של 2020, החשכ"ל החדש ינווט את התקציב

הסיכוי: גבוה

23.3.2021

אחרי פיזור הכנסת ה־23 יש אפשרות לקיום הבחירות לכנסת ה־24

הסיכוי: גבוה

יוני 2021

אם הסתיים המו"מ הקואליציוני: הקמת הממשלה החדשה

הסיכוי: לא ברור

עד דצמבר 2021

הכנת הגשת ואישור תקציב המדינה לשנים 2021 ו־2022 בכנסת

הסיכוי: לא ברור